

foto Hans van den Bos, bewerkt door Aukje Gorter

Onrust in de natuurwereld

De enorm zware bezuinigingen van het Kabinet Rutte op natuur zorgen voor onrust in de natuurbeheerwereld. Maar er heerst ook veel verwarring en onzekerheid. Hoeveel wordt er nou bezuinigd, waarop precies en wat doen de provincies? En hoe moet het dan verder? Drie directeuren van de grote terreinbeherende organisaties over de 'afbraak van het natuurbeleid'.

— Koen Moons (redactie)

> “ER HEERST VERONTWAARDIGING, maar ook volstreekte verwarring”, aldus Teo Wams, directeur natuurbeheer bij Natuurmonumenten. “We praten met alle partijen om verheldering te krijgen. Maar zelfs het optellen van de verschillende bezuinigingen op de verschillende posten in het regeerakkoord is nog niet zo makkelijk. Sommigen komen uit op een uiteindelijk bezuiniging van 40%, maar het zou op termijn zelfs 60% kunnen zijn.”

Waar het ook op uitkomt, Hank Bartelink, directeur van De12Landschappen, spreekt van “een onbegrijpelijk scheve lastendruk”. Barte-

link: “Gemiddeld genomen wordt op andere onderwerpen ongeveer 3 of 4 % bezuinigd. Waarom zoveel op zo’n relatief kleine post als natuur? Dat is niet alleen gewoon kabinetsbeleid, daar zitten ook andere motieven achter. Het rancuneuze gehalte druppelt er wel een beetje in door. Wat daar precies achter zit, weet ik niet. Maar het is wel duidelijk dat dit kabinet heel pro-landbouw en anti-natuur is. Er wordt onevenredig hard gesneden in natuur. Onbegrijpelijk vind ik dat staatssecretaris Bleker tot nu toe niet met de terreinbeheerders wil spreken. Hij houdt zich doof voor uitnodigingen om

in gesprek te gaan. Er zijn zelfs Kamermoties over aangenomen. Dat hij niet op z'n minst van gedachten wil wisselen met de betrokkenen, is echt onbestaanbaar.”

Bleker-brief

De terreinbeheerders kijken nu vooral vol spanning naar wat er bij de provincies gebeurt. Deze kregen al snel na de vorming van het kabinet de inmiddels beruchte 'Bleker-brief', waarin de nieuwe staatssecretaris de provincies onder andere opdraagt alle nieuwe uitgaven voor natuur stop te zetten.

“Dat is onbehoorlijk bestuur”, aldus Bartelink. “Bleker is erop uit om door bestaande overeenkomsten heen te fietsen en daarmee alle provinciale bestuurders voor het hoofd te stoten. Ik ben erg blij met de reactie van de provincies. Die zeggen: daar gaan wij zelf over en wij houden ons aan overeenkomsten die al bestaan. Provincies willen een betrouwbare overheid zijn.” Maar wat kunnen de provincies als er geen geld meer van het Rijk komt? “De provincies zijn nog in onderhandeling met de staatssecretaris”, zegt Wams. “Daarna moeten de provincies kijken in hoeverre ze de korting vanuit het Rijk met eigen middelen kunnen compenseren.”

Voorlopig is de aankoop en inrichting van gronden voor de EHS tot stilstand gekomen en ook gebiedsprocessen in het kader van het ILG – vaak een combinatie van doelstellingen als natuur, waterberging, verbetering landbouwstructuur en recreatie – liggen stil. Beheervergoedingen lopen door bestaande contracten nog geen gevaar, maar ook hier zouden klappen kunnen vallen, ondanks een in december aangenomen Kamermotie om het budget voor het beheer niet aan te tasten. Wams: “Ik ben daar niet gerust op. De bezuinigingen gaan zover, dat ik bang ben dat het ook doorwerkt in het beheer.”

Budget gehalveerd

Staatsbosbeheer voelt de bezuinigingen nog directer dan de particuliere organisaties, doordat zij direct wordt gefinancierd vanuit het Rijk. Directeur Chris Kalden verwacht dat zijn budget in enkele jaren zal halveren. “Het moet allemaal minder. Tenminste, we krijgen er minder voor. Dat is een vrij ingrijpende boodschap. Ons budget zal door de stapeling van kortingen in 2015 nagenoeg zijn gehalveerd. We krijgen net als de provincies een algehele korting van 25 procent op natuurbeheer. Het kabinet wil verder 40 miljoen euro besparen door meer samenwerking met andere natuurbeheerders. We krijgen geen geld meer voor het beheer van onze gebieden buiten de Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast hebben wij ook te maken met bezuinigingen op het ambtenarenapparaat.”

Doelen bijstellen

De terreinbeheerders zijn gedwongen om na te denken over besteding van de middelen die overblijven. “De bezuinigingen zullen directe gevolgen hebben voor wat wij kunnen besteden aan feitelijk terreinbeheer, aan recreatieve voorzieningen, educatie, informatie, toezicht”, zegt Kalden. “Daarin moeten we keuzes maken en een goed beheer van bestaande terreinen is

dan even het belangrijkste.” Ook bij de andere organisaties staat het beheer voorop. Maar, zo waarschuwt Wams, er komt een moment dat ook daarin keuzes moeten worden gemaakt. “Van enkele gebieden is het beheer erg duur en misschien moeten we besluiten daar onze doelen bij te stellen. Maar dan komen we misschien wel in conflict met verplichtingen vanuit Natura 2000. Die verplichtingen liggen bij de overheid, en Europa zal Nederland op de vingers tikken als de doelen niet worden nagestreefd. Natuurlijk willen wij als beheerder die doelen graag nastreven, maar daar moet dan wel geld voor zijn.”

Natuurmonumenten heeft naast de aangekondigde bezuinigingen ook te maken met een flinke afname van het ledenaantal. Ook dat zorgt voor een daling van de te besteden middelen. Algemeen directeur Jan-Jaap de Graeff gaf in een interview in december aan dat mogelijk beperking van de gratis toegankelijkheid nodig is. “Er zijn absoluut geen plannen om gebieden te sluiten of entree te gaan vragen hoor”, stelt Wams gerust. “Daarmee zouden we ook in de problemen komen met subsidievoorwaarden, die vereisen vrije toegang. Wat hij wilde duidelijk maken, is dat als er minder geld is, we minder kunnen doen aan beleefbaarheid en toe-

foto Staatsbosbeheer

Chris Kalden (Staatsbosbeheer):

“De bezuinigingen zullen directe gevolgen hebben voor wat wij kunnen besteden aan feitelijk terreinbeheer, aan recreatieve voorzieningen, educatie, informatie en toezicht.”

foto Natuurmonumenten

Teo Wams (Natuurmonumenten):

“Stoppen met de EHS zou echt kapitaalvernietiging zijn. Alsof je een weg aanlegt en de laatste kilometer niet afmaakt.”

Hank Bartelink (De12Landschappen):

“Er wordt onevenredig hard gesneden in natuur. Dat is niet gewoon kabinetsbeleid, daar zitten ook andere motieven achter.”

gankelijkheid. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat we bepaalde paden gaan afsluiten, zodat we besparen op de kosten van het onderhoud.”

Staatsbosbeheer als ondernemer

Ook kijken de directeuren naar mogelijkheden om de eigen inkomsten te vergroten. Kalden: “Hoe kunnen wij een maatschappelijk gedragen beheerder én ondernemer zijn?, met die vraag houden we ons nu bezig. We hebben nu een eigen omzet van ruwweg 45 miljoen. Dat moeten we omhoog zien te krikken om te blijven doen wat we doen. We gaan dat doen door het consequenter toepassen van het profijtbeginsel. Slimmer omspringen met bezoekerscentra, die nu vaak een negatief exploitatiesaldo hebben. We gaan kijken naar de mogelijkheden van horeca en combinaties met excursies. Daarnaast willen we verdienen aan biomassa. Ik denk dan aan natuurgras. Nu is dat nog een flinke kostenpost, maar er zijn mogelijkheden om er juist aan te verdienen.”

Kapitaalvernietiging

Naast de krappe budgetten, maken de heren

zich zorgen over de beleidsbeslissingen die aan de bezuinigingen vastzitten. Grote zorgen zijn er over de afronding van de EHS, die nu op lossen schroeven staat. Wams: “Er wordt geen enkel perspectief gegeven dat de EHS in een later stadium wordt afgemaakt. Dat zou echt kapitaalvernietiging zijn. Alsof je een weg aanlegt en de laatste kilometer niet afmaakt.” De robuuste verbindingzones worden geschrapt, deze zouden er volgens de regeringspartijen toch maar later ‘bijverzonden’ zijn. “Die verbindingzones stonden vanaf het begin al als pijlen op de kaart”, zegt Kalden, die in zijn LNV-tijd projectleider was van het Natuurbeleidsplan, waar de EHS onderdeel van was. “Tien jaar later moesten we die enige substantie geven. Dat is niet iets nieuws dat uit hobby geboren is. Die naam robuuste verbindingen was wel een nieuwe beleidsterm, misschien hadden we dat nooit moeten doen. Maar ze zijn altijd onderdeel geweest van het concept EHS.”

Zelfreflectie

Deze klap voor het natuurbeheer is voor de directeuren ook een reden voor zelfreflectie.

Kalden: “Wat ik me vooral afvraag is hoe het zo gekomen is dat we alleen nog maar praten over wat natuur kost en of het niet wat minder kan. Eigenlijk horen we te praten over hoe mooi het is, dat je kunt genieten van natuur, als betekenisvol aspect in de samenleving. Afgelopen jaren is een ruzieachtige technische discussie gaande. Dat heeft veel te maken met Natura 2000 en de relatie landbouw en natuur. De juridische kant van de natuurbescherming heeft een gevoel opgeroepen van star beleid, van belemmering, in plaats van inspiratie, genieten en rust vinden in de natuur. En er ook aan verdienen. Natuur is bijvoorbeeld de grondslag voor de recreatieve sector.”

Bartelink: “Een belangrijke constatering nu is dat we afgelopen jaren blijkbaar te weinig hebben uitgelegd waarom natuurbeheer nodig is. Dus nu er geen geld meer is, moeten we gaan uitleggen aan het publiek waarom dat erg is. Dit is een belangrijke les.”<

Koen Moons, redactie@vakbladnl.nl

foto Geert van Duinhoven

Chocomel tegen bezuinigingen

Boswachters, natuurgidsen en vrijwilligers brachten op 2 januari de onvrede over de bezuinigingen onder de aandacht van het grote publiek met de publieksvriendelijke actie **Hart voor Natuur**. Op ruim 150 locaties werd aan de bezoekers chocomel uitgedeeld. Ook Tweede Kamerleden van de PvdA, SP, GroenLinks en D66 deden mee aan de actie. De PvdA kondigde een initiatiefwetsvoorstel voor de natuur aan. SP-leider Emile Roemer stelde dat de eerste kans om de bezuinigingen op de natuur tegen te houden op 2 maart is.

Dan zijn de verkiezingen voor Provinciale Staten, waarna de nieuwe Statenleden een nieuwe Eerste Kamer kiezen. De senaat kan voorstellen van de regering tegenhouden, maar dan moeten de oppositiepartijen wel de VVD, CDA en PVV van een meerderheid afhouden.

Hart voor Natuur is een coalitie van ruim twintig natuur- en milieuorganisaties. Op **19 februari** volgt de volgende gezamenlijke actie. Zie www.hartvoornatuur.nl.

< *Job Cohen en Emile Roemer krijgen warme chocomel aangereikt bij de actie in Nationaal Park Veluwezoom.*